

# Obsah

## 1. Obecná psychologie

|                                     |    |
|-------------------------------------|----|
| 1.1 Všeobecně o psychologii         | 5  |
| 1.1.1 Psychologie jako věda         | 5  |
| 1.1.2 Předmět psychologie           | 5  |
| 1.1.3 Kontrolní test č. 1           | 13 |
| 1.2 Systematika věd                 |    |
| 1.2.1 Systém věd                    | 15 |
| 1.2.2 Systém pedagogických věd      | 15 |
| 1.2.3 Kontrolní test č. 2           | 18 |
| 1.3 Psychologické směry             | 19 |
| 1.3.1 Kontrolní test č. 3           | 27 |
| 1.4 Metody psychologie              | 28 |
| 1.4.1 Netestové diagnostické metody | 29 |
| 1.4.2 Kontrolní test č. 4           | 36 |
| 1.5 Psychické procesy a stavy       | 37 |
| 1.5.1 Poznávací procesy             | 37 |
| 1.5.2 Citové procesy                | 50 |
| 1.5.3 Volní procesy                 | 54 |
| 1.5.4 Pozornost                     | 55 |
| 1.5.5 Paměť                         | 57 |
| 1.5.6 Kontrolní test č. 5           | 60 |
| 1.6 Osobnost a její vlastnosti      | 62 |
| 1.6.1 Charakteristika osobnosti     | 62 |
| 1.6.2 Základní vlastnosti osobnosti | 64 |
| 1.6.3 Poruchy osobnosti             | 74 |
| 1.6.4 Kontrolní test č. 6           | 83 |

## 2. Vývojová psychologie

|                                     |    |
|-------------------------------------|----|
| 2.1 Všeobecně o ontogenezi psychiky | 85 |
| 2.1.1 Vymezení vývoje a jeho rysy   | 85 |
| 2.1.2 Činitelé vývoje               | 86 |
| 2.1.3 Zákonitosti vývoje            | 87 |
| 2.1.4 Stádia vývoje                 | 88 |
| 2.1.5 Kontrolní test č. 7           | 92 |
| 2.2 Puberta                         | 93 |
| 2.2.1 Tělesný vývoj                 | 93 |
| 2.2.2 Pohybový vývoj                | 93 |
| 2.2.3 Pohlavní vývoj                | 94 |
| 2.2.4 Psychický vývoj               | 95 |
| 2.2.5 Kontrolní test č. 8           | 98 |

|                           |           |
|---------------------------|-----------|
| <b>2.3 Adolescence</b>    | <b>99</b> |
| 2.3.1 Tělesný vývoj       | 99        |
| 2.3.2 Pohybový vývoj      | 99        |
| 2.3.3 Pohlavní vývoj      | 100       |
| 2.3.4 Psychický vývoj     | 100       |
| 2.3.5 Kontrolní test č. 9 | 104       |

### **3. Pedagogická psychologie**

|                                                                                            |            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>3.1 Všeobecně o pedagogické psychologii</b>                                             | <b>105</b> |
| 3.1.1 Předmět a úkoly pedagogické psychologie                                              | 106        |
| 3.1.2 Postavení pedagogické psychologie ve vztahu<br>k psychologickým a pedagogickým vědám | 107        |
| 3.1.3 Vztah pojmů: vývoj, výchova, učení                                                   | 108        |
| 3.1.4 Kontrolní test č. 10                                                                 | 109        |
| <b>3.2 Psychologie učení</b>                                                               | <b>110</b> |
| 3.2.1 Pojem učení                                                                          | 110        |
| 3.2.2 Podmínky učení                                                                       | 111        |
| 3.2.3 Obecné zákony učení                                                                  | 115        |
| 3.2.4 Teorie učení                                                                         | 116        |
| 3.2.5 Druhy učení                                                                          | 119        |
| 3.2.6 Výsledky učení                                                                       | 125        |
| 3.2.7 Kontrolní test č. 11                                                                 | 129        |
| <b>3.3 Psychologie vyučování</b>                                                           | <b>131</b> |
| 3.3.1 Pojem vyučování                                                                      | 131        |
| 3.3.2 Psychologické základy didaktických zásad                                             | 132        |
| 3.3.3 Kontrola žáka                                                                        | 136        |
| 3.3.4 Hodnocení žáka                                                                       | 137        |
| 3.3.5 Neprospívání žáků                                                                    | 140        |
| 3.3.6 Kontrolní test č. 12                                                                 | 145        |
| <b>3.4 Psychologie výchovy</b>                                                             | <b>147</b> |
| 3.4.1 Pojem výchova, sebevýchova, převýchova                                               | 148        |
| 3.4.2 Psychologický cíl výchovy                                                            | 151        |
| 3.4.3 Psychologické základy výchovných zásad                                               | 152        |
| 3.4.4 Psychologické prostředky na osobnost žáka                                            | 154        |
| 3.4.5 Formativní vlivy působící na osobnost žáka                                           | 157        |
| 3.4.6 Poznávání osobnosti žáka                                                             | 168        |
| 3.4.7 Vztah mezi učitelem a žákem                                                          | 171        |
| 3.4.8 Kontrolní test č. 13                                                                 | 174        |

|                                                               |            |
|---------------------------------------------------------------|------------|
| <b>4. Sociální psychologie</b>                                |            |
| <b>4.1 Všeobecně o sociální psychologii</b>                   | <b>176</b> |
| 4.1.1 Předmět a úkoly sociální psychologie                    | 176        |
| 4.1.2 Vztah sociální psychologie ke společenským vědám        | 177        |
| 4.1.3 Historické směry v sociální psychologii                 | 178        |
| 4.1.4 Kontrolní test č. 14                                    | 180        |
| <b>4.2 Socializace osobnosti</b>                              | <b>181</b> |
| 4.2.1 Pojem socializace                                       | 181        |
| 4.2.2 Rysy nesocializované a socializované psychiky           | 183        |
| 4.2.3 Vznik a vývoj sebeuvědomění                             | 186        |
| 4.2.4 Struktura sebeuvědomění                                 | 188        |
| 4.2.5 Sociální percepce                                       | 190        |
| 4.2.6 Efekty sociální percepce                                | 191        |
| 4.2.7 Kontrolní test č. 15                                    | 194        |
| <b>4.3 Sociální skupiny</b>                                   | <b>196</b> |
| 4.3.1 Sociální skupina                                        | 196        |
| 4.3.2 Sociální pozice, status, role                           | 199        |
| 4.3.3 Sociální vztahy                                         | 202        |
| 4.3.4 Sociometrie                                             | 205        |
| 4.3.5 Skupinové normy                                         | 208        |
| 4.3.6 Skupinová konformita                                    | 209        |
| 4.3.7 Skupinové hodnoty                                       | 210        |
| 4.3.8 Kontrolní test č. 16                                    | 211        |
| <b>4.4 Komunikace</b>                                         | <b>213</b> |
| 4.4.1 Pojem komunikace                                        | 213        |
| 4.4.2 Druhy komunikace                                        | 216        |
| 4.4.3 Technický model komunikace                              | 222        |
| 4.4.4 Sociální model komunikace                               | 224        |
| 4.4.5 Kontrolní test č. 17                                    | 226        |
| <b>4.5 Náročné životní situace</b>                            | <b>228</b> |
| 4.5.1 Charakteristiky náročných životních situací             | 229        |
| 4.5.2 Stres a frustrace                                       | 231        |
| 4.5.3 Techniky vyrovnávání se s náročnými životními situacemi | 233        |
| 4.5.4 Rozvoj odolnosti k náročným životním situacím           | 242        |
| 4.5.5 Kontrolní test č. 18                                    | 243        |
| <b>5. Klíč k vyhodnocení kontrolních testů</b>                | <b>244</b> |
| <b>6. Seznam literatury</b>                                   | <b>256</b> |